

Årsberetning 2010

Samrådet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation

Indhold

Forord	4
1. Samrådet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation	5
1.1. Samrådet i Region Syddanmark	5
1.2. Opgaver	5
1.3. Sammensætning	6
1.4. Sekretariatet	7
2. Sagsbehandling	8
2.1. Samrådets møder	9
2.1.1. Fælles samrådsmøder	9
2.2. Den praktiske arbejdsgang	10
2.2.1. Sager om misdannelser, genfejl, § 94, stk. 1, nr. 3	10
2.2.2. Sager på social indikation, § 94, stk. 1, nr. 6	11
3. Samrådets virksomhed 2010	12
3.1. Sager om svangerskabsafbrydelse	14
3.1.1. Sager om misdannelser, genfejl, § 94, stk. 1, nr. 3	15
3.1.2. Sager på social indikation, § 94, stk. 1, nr. 6	16
3.1.3. Graviditetens alder	17
3.1.4. Svangerskabsafbrydelse uden samtykke fra forældre- myndighedsindehaveren	18
3.2. Sager om fosterreduktion	19
3.3. Sterilisationssager	20
3.4. Ankenævnet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation	21
3.4.1. Ansøger anker et afslag	21
3.4.2. Sager til rutinemæssigt gennemsyn	21
4. Samrådets øvrige virksomhed	22
4.1. Temamøder med sygehusene og praktiserende speciallæger i gynækologi	22
4.2. Samarbejde med de øvrige regioner i Danmark	22
4.3. Informationsmateriale	22
5. Sammenfatning	23
6. Nyttige links	24

Bilag:

Sundhedsloven, afsnit VII og VIII

Forord

Der foreligger nu tal og erfaringer fra samrådets virksomhed for fire år; 2007 – 2010. Det er derfor muligt at se en udvikling i rådets arbejde, efter at opgaven overgik til regionerne pr. 1. januar 2007.

I lovtæksten anvendes ordet svangerskabsafbrydelse. I daglig tale bruges ordet "abort". I denne rapport anvender vi begge ord. I Region Syddanmark er opgaverne omkring abort, fosterreduktion og sterilisation samlet i samrådssekretariatet i regionshuset i Vejle. Organisatorisk er opgaven placeret i Sundhedsstabens interne ledelsessekretariat.

Regionerne varetager behandling af ansøgninger om abort, fosterreduktion og sterilisation under særlige omstændigheder. Opgaven med forebyggelse af uønsket graviditet ligger hos kommunerne.

Fra samrådssekretariatet ønsker vi med denne årsrapport at give læseren et indblik i hvilke typer sager, der har været forelagt "Samrådet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation" i Region Syddanmark i 2010. I rapporten betragter vi endvidere udviklingen over de seneste fire år.

Region Syddanmark dækker geografisk det sydlige Jylland fra Vejle i nord til Fanø i vest og Aabenraa i syd samt hele Fyn inkl. det fynske øhav.

1. Samrådet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation.

Med virkning fra 1. januar 2007 er bestemmelserne om svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation overført til "Sundhedsloven" (lbk.nr. 95 af 5. februar 2008), hvor reglerne om svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion findes i afsnit VII (§§ 92-103) og reglerne om sterilisation i afsnit VIII (§§ 104-114). Det samlede lovgrundlag kan ses sidst i rapporten.

Samrådet i Region Syddanmark

I Region Syddanmark er samrådet centralt placeret i regionen med et sekretariat placeret i Sundhedsstabens interne ledelsessekretariat.

Regionsrådet indstiller på grundlag af indstillinger fra Sundhedsstaben og Psykiatristaben lægelige medlemmer til beskikkelse af Sundhedsministeren. Medlemmerne fremgår nedenfor under afsnittet "Sammensætning". Jf. § 97, stk. 4 i Sundhedsloven beskikkes samrådsmedlemmerne af ministeren for indtil fire år ad gangen. I december 2010 blev der således beskikket nye medlemmer og suppleanter for perioden 1. januar 2011 – 31. december 2014.

Regionen afholder samrådsmedlemmernes honorar med fuld refusion fra staten. Samrådene er således et statsorgan, der sekretariatsbetjenes af regionerne.

Opgaver

Efter Sundhedslovens § 97, stk. 1 opretter Sundhedsministeren for hver region et eller flere samråd, der afgør sager efter lovens:

- § 94 – misdannelser (§ 94, stk. 1, nr. 3) og sociale ansøgninger (§ 94, stk. 1, nr. 6)
- § 95, stk. 2 og 3 - fosterreduktion
- § 98, stk. 2 – abortsager vedrørende udviklingshæmmede ansøgere samt
- § 99, stk. 2 og 3 - unge under 18 år.

Dvs. ansøgninger om tilladelse til svangerskabsafbrydelse fra kvinder, der ikke opfylder betingelserne for fri adgang til svangerskabsafbrydelse, samt i visse tilfælde anmodninger om fosterreduktion.

Efter Sundhedslovens § 108 behandler samrådene endvidere ansøgninger om sterilisation efter lovens § 106, stk. 2 og §§ 107, 110 og 111.

Sammensætning

Samrådene består af tre medlemmer,

- En speciallæge i gynækologi, så vidt muligt ansat ved et af regionens sygehuse
- En speciallæge i psykiatri eller læge med særlig socialmedicinsk indsigt
- Et medlem, der er medarbejder ved regionen og har juridisk eller social uddannelse.

Som gynækologisk medlem var følgende overlæger beskikkede indtil udgangen af 2010:

- Henning Kvist Poulsen, tidligere overlæge ved Sydvestjysk Sygehus, Esbjerg
- Peter Lund Petersen, tidligere overlæge ved Sygehus Sønderjylland, Sønderborg
- Hans Berendtsen, Sygehus Lillebælt, Kolding
- Nini Hegedüs, Odense Universitetshospital, Svendborg

Samrådets gynækologiske medlemmer fra 1. januar 2011 er:

- Anni Engberg Fælling, Sygehus Sønderjylland, Sønderborg
- Hans Ole Daugård, Sydvestjysk Sygehus, Esbjerg
- Jan Grau, Sygehus Lillebælt, Kolding
- Kresten Rubeck Petersen, Odense Universitetshospital, Odense
- Nini Hegedüs, Odense Universitetshospital, Svendborg.

Som psykiatrisk medlem var følgende beskikkede:

- Svend Krogstrup, tidligere overlæge ved Vejle Sygehus
- Anette Løwert, overlæge, Vejle Sygehus
- Ebbe Frank Jørgensen, tidligere embedslæge, Embedslægeinstitutionen i Vejle Amt.

Samtlige af disse fortsætter som medlemmer af det nye samråd fra 2011.

Som regional medarbejder var følgende beskikkede:

- Lene Madsen
- Bjarne Aabye
- Ole Granlie
- Conny Orloff
- Annemarie Myrup

Samtlige disse fortsætter i det nye samråd med undtagelse af Annemarie Myrup, der er fra-trådt sin stilling ved Region Syddanmark. Hun erstattes i samrådet af cand.jur. Kristina Raaby Daley.

Samtlige regionale medarbejdere i samrådet er cand.jur., og alle er ansat i Sundhedsstabens interne ledelsessekretariat.

Sekretariatet

I sekretariatet for samrådet er der tre medarbejdere med direkte tilknytning til arbejdet. Der er to sekretærer, som udarbejder vagtplaner, afregninger mv. og en jurist, der primært har sagsbehandlingen forud for samrådsmøderne. Det er organiseret sådan, at tre jurister kan dække hinanden både som suppleanter i samrådet og som sagsbehandlere. Det er dog vigtigt at pointere, at sagsbehandleren ikke fungerer som samrådsmedlem og sagsbehandler i samme sag.

Medarbejderne i sekretariatet er:

- Hanne Imer, fuldmægtig
- Dorthe Knudsen, sekretær
- Ole Granlie, cand. jur., primær sagsbehandler og suppleant i samrådet
- Conny Orloff, cand. jur., sagsbehandler og suppleant i samrådet
- Bjarne Aabye, cand. jur., sagsbehandler og suppleant i samrådet
- Lene Madsen, cand. jur., sagsbehandler og fast medlem af samrådet.

2. Sagsbehandling

Sagsbehandlingen på abortområdet falder i to hovedformer:

- Abort på medicinsk indikation; misdannelser eller genfejl (§ 94, stk. 1, nr. 3)
- Abort på social indikation (§ 94, stk. 1 nr. 6)

I sager om ansøgning om abort på medicinsk indikation; misdannelser eller genfejl beror sagsbehandlingen på at skaffe de nødvendige oplysninger fra sygehusjournaler, egen læge eller andre, der har været i kontakt med patienten, så materialet kan forelægges for samrådet. Der er ikke direkte kontakt mellem ansøgeren og sekretariatet. De behandlende læger sender journaloplysningerne til samrådssekretariatet. Det er også lægen, som efterfølgende sørger for, at ansøgeren bliver orienteret om samrådets afgørelse.

I sager, hvor ansøgningen har en social baggrund, eller hvor ansøgeren er under 18 år gammel og ønsker tilladelse til abort uden forældrenes inddragelse, indeholder sagsbehandlingen altid en samtale med ansøgeren. Under samtalen optages en social journal (anamnese), som munder ud i en indstilling til samrådet.

Psykiatriske speciallægeerklæringer

Til at udarbejde psykiatriske speciallægeerklæringer er der i enkeltsager konkret trukket på psykiatrisk bistand udefra. Psykiatriske speciallægeerklæringer er efter omstændighederne nødvendige i sager om sterilisation af udviklingshæmmede til vurdering af ansøgernes funktionsniveau. Desuden bruges erklæringerne i abortsager på social indikation sent i graviditeten, eller hvor der vurderes at være særlige psykiske problemstillinger, selvmordsrisiko eller lignende.

Der er i alt i 2010 rekvireret 24 psykiatriske speciallægeerklæringer, hvilket svarer til, at disse erklæringer er anvendt i ca. 12 % af det samlede antal sager. Udgiften beløber sig til 122.350 kr., som afholdes af regionens budget.

Et tilbageblik på de tre foregående år viser, at antallet af speciallægeerklæringer har ligget på 19, 14 og 21, og altså nogenlunde stabilt i forhold til antallet af sager.

Samrådets møder

Samrådets møder er aftalt til torsdag eftermiddag, hvis der er sager til afgørelse. Voteringen foregår mundtligt, og tilladelse til abort, fosterreduktion eller sterilisation forudsætter enighed.

Det fremgår af § 5 i cirkulæret om behandling af sager om svangerskabsafbrydelse, at samrådet, når det skønnes hensigtsmæssigt, kan afgøre sagerne på anden måde end ved et møde. I Region Syddanmark bruger vi fortrinsvis telefonmøder.

Til "Samrådet for abort og sterilisation" i Region Syddanmark har Sundhedsstyrelsen på nuværende tidspunkt beskikket i alt 12 personer:

- 4 gynækologer
- 3 med psykiatrisk/social faglig baggrund
- 5 jurister.

Ved samrådsmøderne deltager en person fra hver gruppe sammen med den regionale sagsbehandler.

Fælles samrådsmøder

I lighed med tidligere år har der i 2010 været arrangeret fællesmøder med sekretariatet og alle samrådsmedlemmerne. Foruden den praktiske tilrettelæggelse af arbejdet mellem samrådet og sekretariatet gennemgår man konkrete sager på disse møder. Det drejer sig om sager, som enten har principielle problemstillinger, eller som har givet anledning til særlige drøftelser i samrådet. Hensigten med møderne er at koordinere arbejdet og at sikre ensartethed i afgørelserne.

Den praktiske sagsgang

En ny sag til samrådet starter oftest på baggrund af en telefonisk henvendelse fra sygehuset. Herfra modtager sekretariatet sygehusjournalen og de nødvendige ansøgningsblanketter pr. fax.

Sager om misdannelser, genfejl, § 94 stk. 1, nr. 3.

En ansøgning om tilladelse på grundlag af misdannelser eller genfejl (Sundhedslovens § 94 stk. 1, nr. 3) starter også typisk med en henvendelse fra den gynækologiske afdeling, hvor man ved scanning eller på anden måde har konstateret en misdannelse hos fosteret. Sygehuset faxer sygehusjournalen og de nødvendige ansøgningsblanketter til samrådets sekretariat, der sørger for den videre formidling til samrådets medlemmer. En sag på medicinsk indikation kan forventes afgjort og formidlet tilbage til sygehuset indenfor to arbejdsdage. Imidlertid er sagsbehandlingstiden i praksis ofte kortere.

Eksempel på afgørelse efter Sundhedslovens § 94, stk. 1 nr. 3:

Ansøger gravid i 18. uge på ansøgningstidspunktet.

Ved skanning fundet udtalt hydrocephalus (vand i hovedet) og dertil komplekse hjertemisdannelser.

Samrådet giver tilladelse til abort.

Sager på social indikation, § 94 stk. 1, nr. 6

I sager på social indikation (§ 94, stk. 1, nr. 6) eller sager om tilladelse uden forældreinddragelse ved unge under 18 år (§ 99 stk. 2) indeholder sygehusjournalen oftest oplysninger om mulighederne for at kontakte ansøgeren med henblik på at aftale et møde mellem ansøgeren og den regionale sagsbehandler. Denne samtale finder typisk sted indenfor et par dage, hvorefter sagen bliver forelagt samrådet. Afgørelsen træffes som hovedregel indenfor en uge. Ved ansøgning sent i graviditeten er sagsbehandlingstiden kortere.

Af praktiske grunde finder mødet mellem ansøgeren og sagsbehandleren i langt de fleste tilfælde sted på ansøgerens bopæl. På grund af regionens geografiske størrelse har Region Syddanmark valgt at tilbyde at køre ud til ansøgerne. Ansøgerne giver udtryk for, at de oplever dette som god service, og samrådsmedlemmerne giver udtryk for, at de oplever en forbedret kvalitet i sagsfremstillingen i kraft af sagsbehandlerens indtryk af ansøgerens bolig og miljø i det hele taget.

Eksempel på afgørelse efter Sundhedslovens § 94, stk. 1 nr. 6:

19-årig kvinde gravid i 14. uge.

Lider at behandlingskrævende psykisk lidelse. Har brudt med barnefaderen. Er uden egen bolig, lever af SU og går i skole. Kan dårligt klare almindelige daglige gøremål.

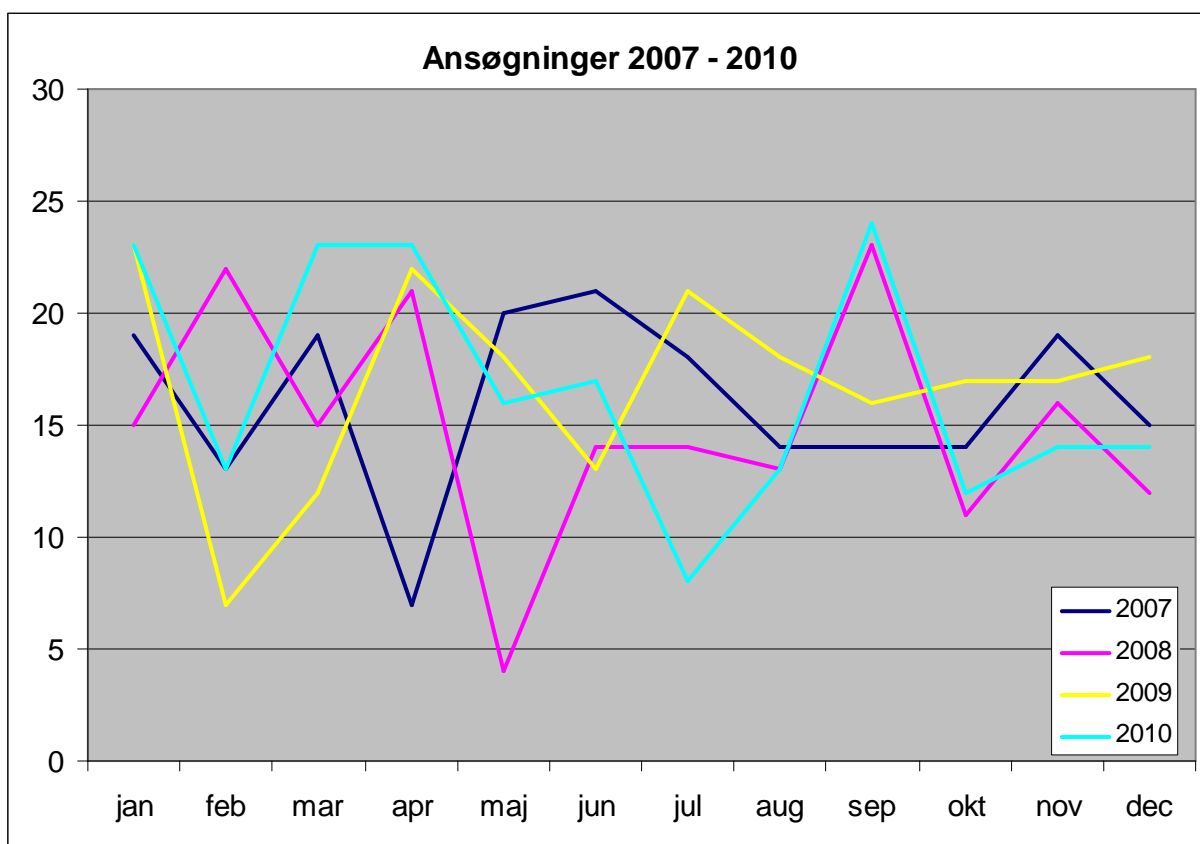
Samrådet giver tilladelse til abort.

3. Samrådets virksomhed i 2010

I 2010 modtog sekretariatet for samrådet i Region Syddanmark i alt 200 henvendelser.

Ansøgningerne fordelte sig således:

- 182 ansøgninger om tilladelse til abort efter udløbet af 12. svangerskabsuge
- 7 ansøgninger om tilladelse til abort uden forældresamtykke
- 3 ansøgninger om tilladelse til fosterreduktion
- 8 ansøgninger om tilladelse til sterilisation.

Det årlige antal ansøgninger ligger jævnt omkring de 200.

Antallet af sager fra Region Syddanmark udgør i 2010 ca. en femtedel af samtlige sager i Danmark, hvilket svarer til fordelingen af sager på landsplan de foregående år.

Af de 200 ansøgninger, samrådet behandlede i 2010, blev der i alt givet 22 afslag.

Afslag på ansøgning om abort sker oftest, hvor ansøgningen er begrundet i sociale forhold, § 94, stk. 1, nr. 6.

Afslagene fordeler sig således:

• Ansøgning om abort på medicinsk indikation	2 %
• Ansøgning om abort på social indikation	8 %
• Ansøgning om abort fra unge under 18 år	1 %
• Ansøgning om sterilisation	1 %

Eksempel på afslag:

15-årig pige gravid i fulde 22 uger. Barnets far er ansøgerens jævnaldrende ekskære-
ste. Ansøger er i behandling for både fysiske og psykiske lidelser. Går i 9. klasse og
ønsker at fortsætte sin uddannelse. Bor hjemme.

Iflg. psykiatrisk speciallægeerklæring indhentet i forbindelse med sagen, har ansøge-
ren ingen alvorlige psykiatriske lidelser.

Samrådet udtaler: Graviditeten er langt fremskreden. På det tidspunkt i en graviditet
kan der kun gives tilladelse til abort som følge af sociale forhold, hvis der foreligger
omstændigheder af helt ekstraordinære og meget alvorlige karakterer.

Samrådet erkender og har forståelse for, at det vil være en belastning for ansøger at
gennemføre graviditeten; dels pga. hendes alder og dels pga. hendes helbredsproble-
mer.

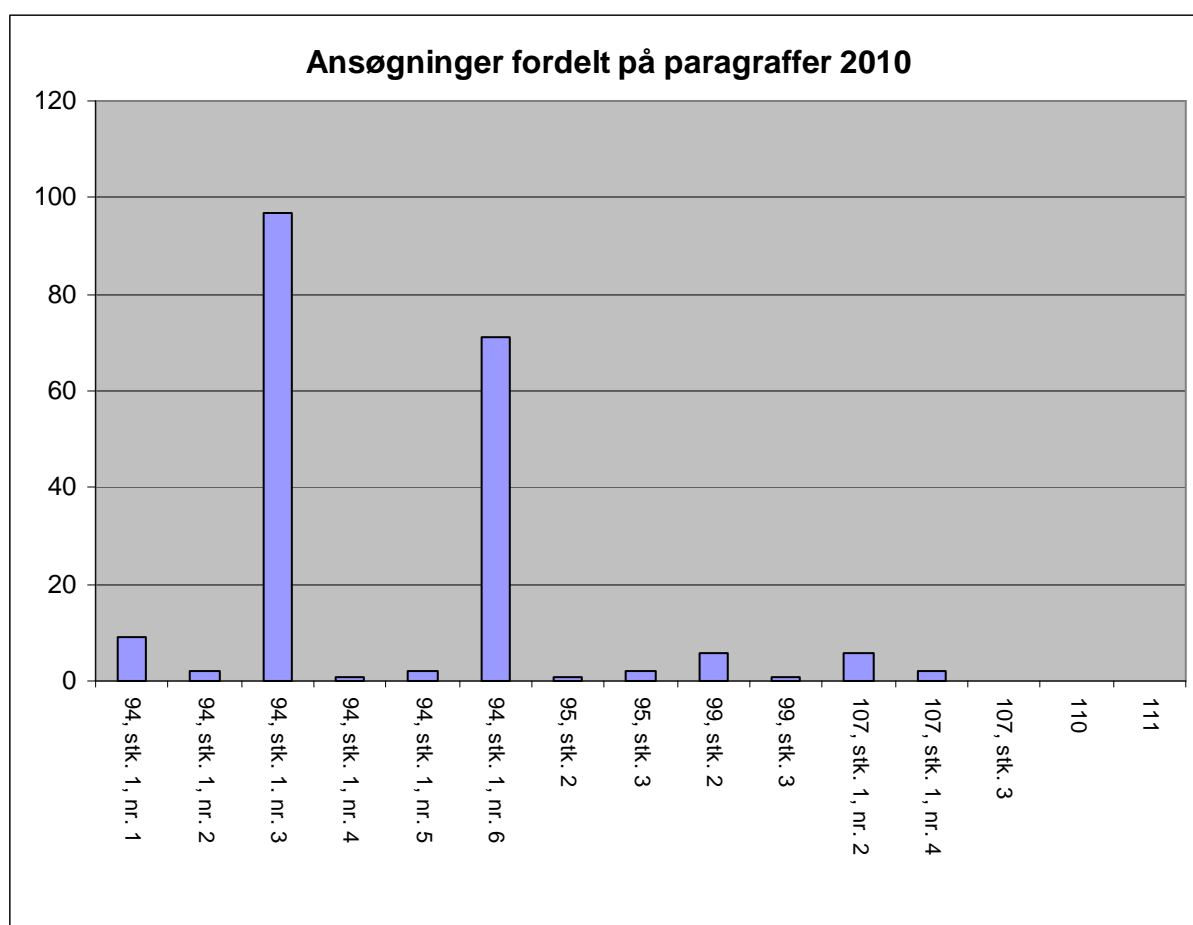
På baggrund af sagens oplysninger – herunder den psykiatriske speciallægeerklæring
– finder samrådet imidlertid ikke, at disse forhold er af en karakter, som må betegnes
som helt ekstraordinær og meget alvorlig.

Ansøgeren vælger at anke afslaget til Ankenævnet, der stadfæster afgørelsen.

Sager om svangerskabsafbrydelse

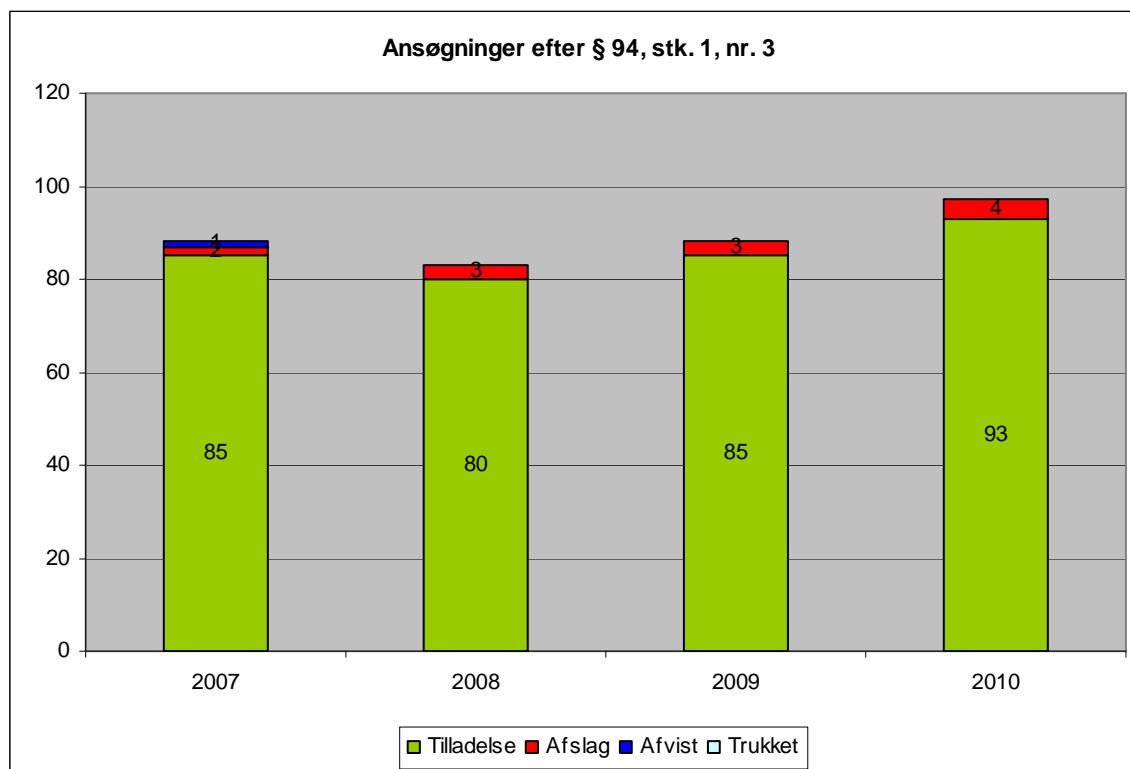
Sekretariatet modtager primært ansøgninger om abort fra de gynækologiske afdelinger på regionens sygehuse. I sjældne tilfælde kommer henvendelsen til samrådssekretariatet direkte fra den alment praktiserende læge eller en speciallæge.

Ligesom de foregående år udgør ansøgninger efter § 94, stk. 1, nr 3 og 6 den absolutte hovedpart af samrådets virksomhed

Sager om misdannelser, genfejl, § 94, stk. 1, nr. 3

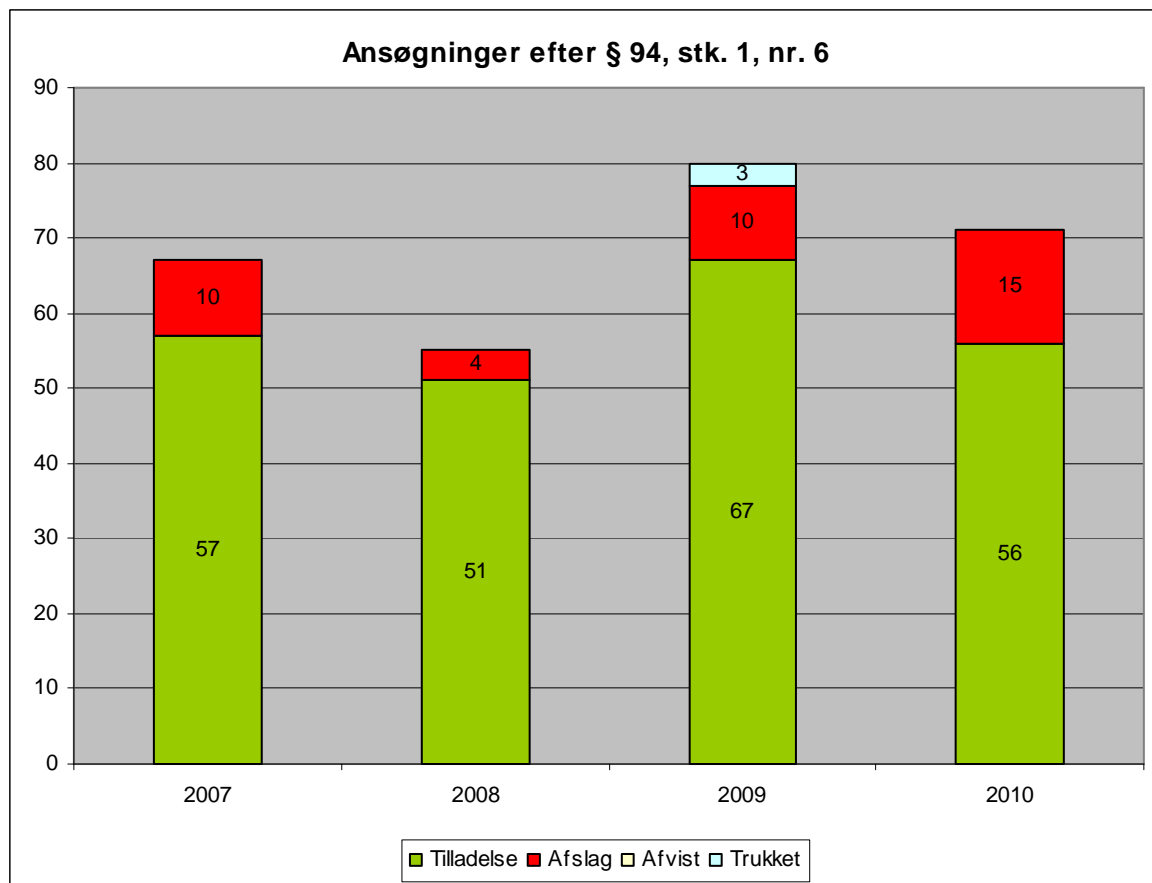
Ansøgninger på medicinsk indikation handler om misdannelser eller genfejl hos fosteret og bliver, som grafikken herunder viser, oftest imødekommet. Når der i sjældne tilfælde bliver givet afslag på denne type ansøgninger, skyldes det, at den formodede misdannelse ikke skønnes alvorlig nok til at kunne begrunde en tilladelse.

Der er i 2010 givet afslag til 4,1 % af ansøgerne efter § 94, stk. 1, nr. 3. I alle tilfælde har ansøgerne valgt at anke afgørelsen til Ankenævnet, der har stadfæstet samrådets afgørelser.

Sager på social indikation, § 94, stk. 1, nr. 6

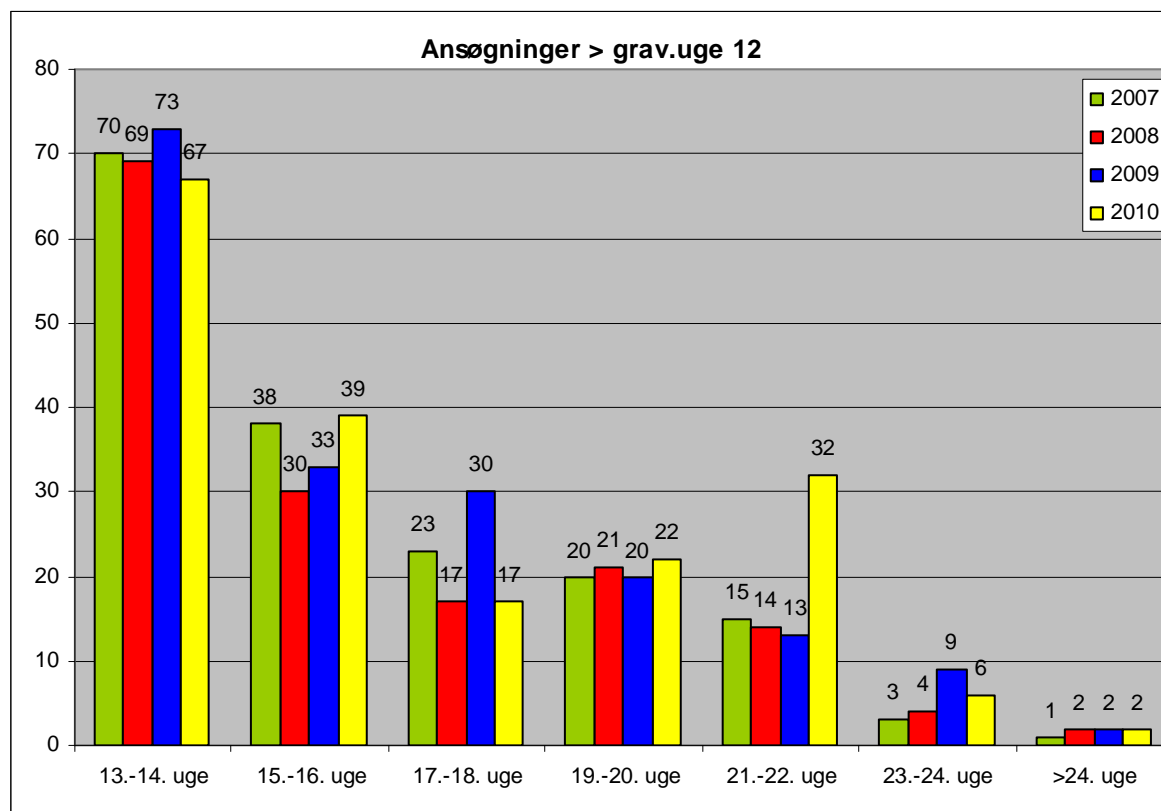
I 2010 modtog sekretariatet samlet 71 ansøgninger om tilladelse til abort efter Sundhedslovens § 94, stk. 1, nr. 6. Der blev givet tilladelse til 79 % af de sager, samrådet behandlede. Mængden af afslag er meget varierende. I den forbindelse skal man bemærke, dels at antallet af sager er relativt beskedent, dels at afslagene altid er konkret begrundede ud fra den foreliggende sag.

Graviditetens alder

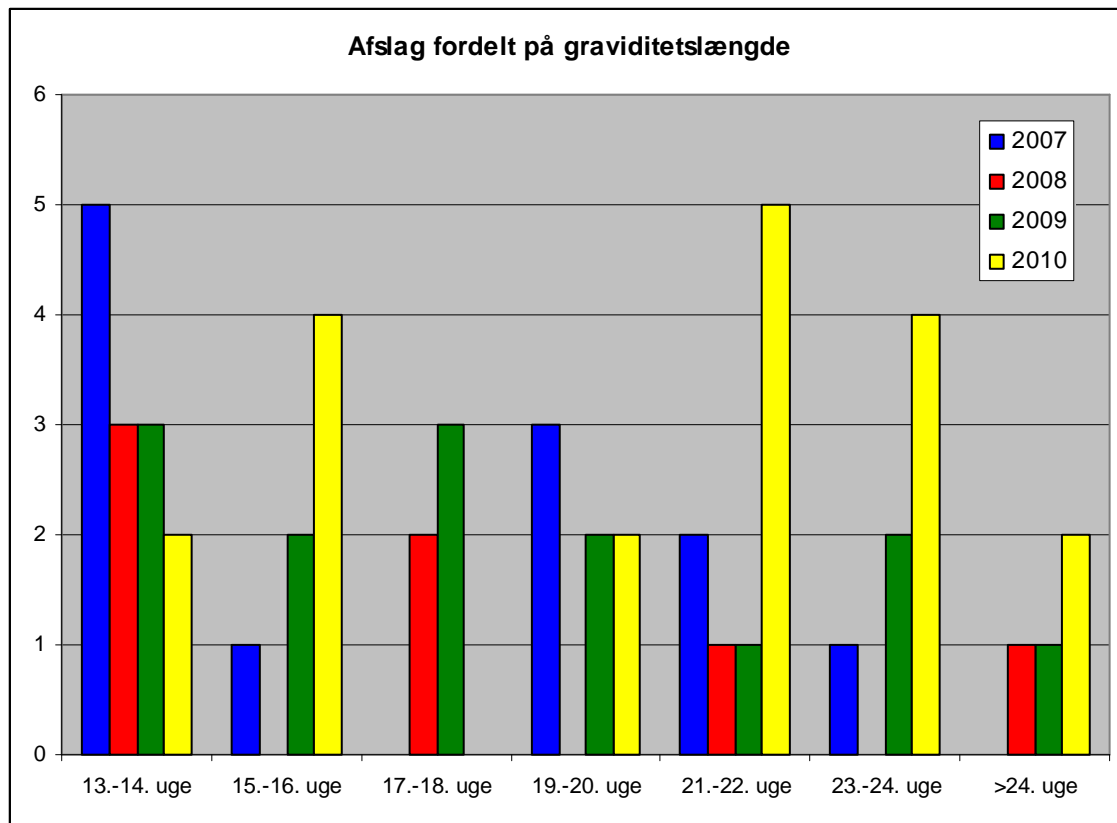
I 37 % af de i alt 182 ansøgninger om svangerskabsafbrydelse efter 12. graviditetsuge, samrådet behandlede i 2010, er ansøgerne i 13. – 14. graviditetsuge. Antallet af disse ligger stabilt omkring de 40 %.

Figuren viser også, at antallet af ansøgninger oftest falder proportionalt med graviditetens længde.

I 2010 er der givet i alt 19 afslag i ansøgninger om abort efter udløbet af 12. graviditetsuge. Det svarer til 10 %, Det tilsvarende tal for hele landet er 8 %, men også her henledes opmærksomheden på det begrænsede antal sager, som gør, at relativt få flere afslag, gør stor procentuelt udslag. Afslagsmængden giver derfor ikke anledning til yderligere bemærkninger.

I forhold til ansøgninger om abort i 21. – 22. graviditetsuge skønnes den markante stigning i 2010 i forhold til tidligere år at være tilfældig, ligesom det i 2009 var tilfældet for så vidt angår ansøgninger i 17. -18. graviditetsuge.

Svangerskabsafbrydelse uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren

Er kvinden under 18 år og ugift, kræver det forældresamtykke at få foretaget abort, jf. § 99 i Sundhedsloven. I særlige tilfælde kan samrådet dog tillade, at et sådant samtykke ikke indhentes.

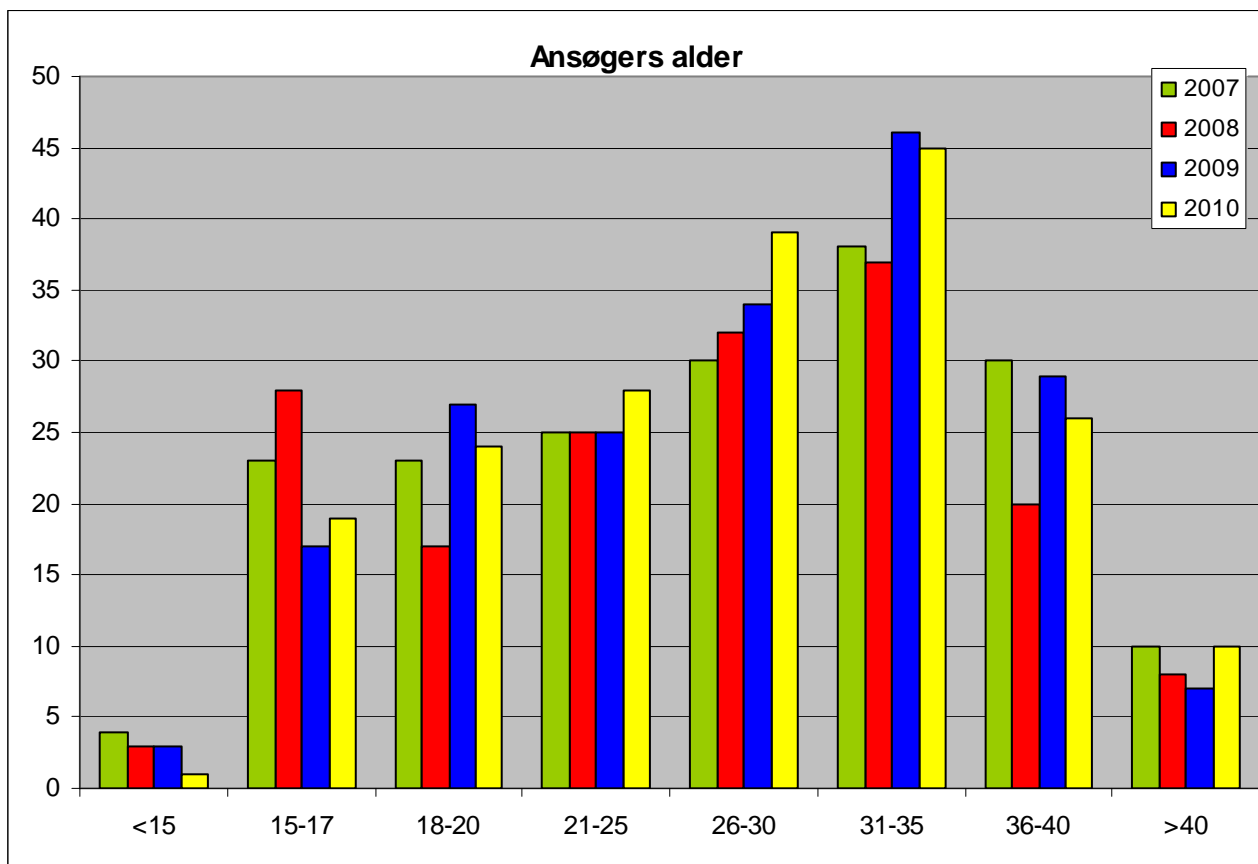
Her i regionen behandlede samrådet i 2010 i alt syv ansøgninger om tilladelse til abort uden samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden. Der blev givet to afslag. Den ene afgørelse blev anket og ændret til en tilladelse i Ankenævnet.

Eksempler på afgørelser efter Sundhedslovens § 99:

Ansøger er 17 år, gravid i 6. uge, og ønsker tilladelse til abort uden forældresamtykke. Forældrene er troende muslimer, som ikke vil kunne acceptere, at ansøger er gravid, og som iflg. ansøger ville smide hende ud og måske slå hånden af hende, hvis de fik kendskab til graviditeten.

Samrådet giver tilladelse til abort uden forældresamtykke.

Søjlediagrammet herunder viser aldersfordelingen blandt ansøgere om abort efter udløbet af 12. graviditetsuge. Det fremgår også her, at antallet af ansøgere under 18 år generelt er lavt. For 2010 drejer det sig om 20 ansøgninger af de i alt 192 ønsker om svangerskabsafbrydelse.

Sager om fosterreduktion

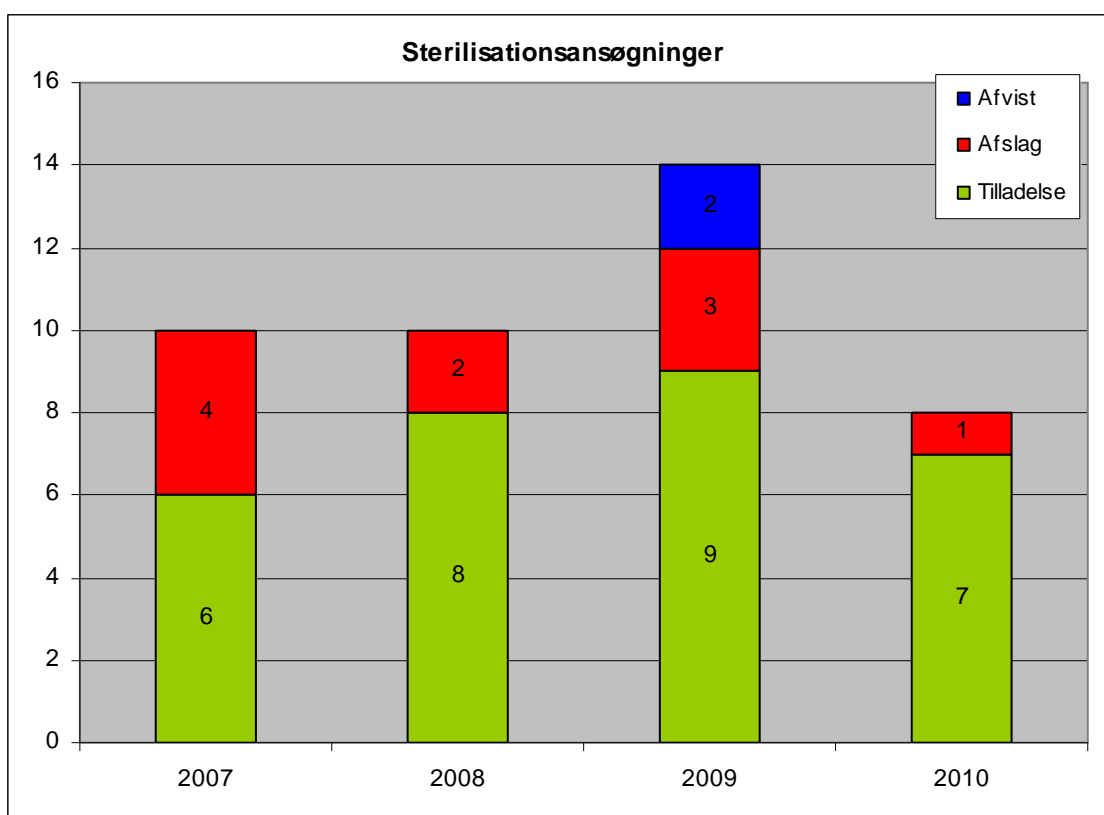
I 2010 behandlede samrådet i Region Syddanmark tre sager om fosterreduktion. Der blev givet tilladelse i alle tre sager.

Sterilisationssager

Ønske om sterilisation af unge under 25 år samt personer, der ikke selv er i stand til at forstå indgrebets omfang og betydning, kræver samrådsbehandling.

Samrådet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation i Region Syddanmark modtog og behandlede i 2010 otte ansøgninger om sterilisation.

En enkelt ansøger har fået afslag. Når der gives afslag, skyldes det oftest, at præventionsmulighederne ikke er udtømt (Sundhedslovens § 107, stk. 2).

Ankenævnet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation

Det nationale Ankenævn for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation består - ligesom de regionale samråd - af en dommer (juridisk medlem) samt et gynækologisk og et psykiatrisk medlem. Ankenævnet modtager sager fra regionerne på to måder.

Det drejer sig om sager,

- hvor ansøgeren anker et afslag
- som skal til rutinemæssigt gennemsyn tre gange om året.

Ansøger anker et afslag

Hvis en ansøger ønsker at anke et afslag, sørger sekretariatet for at sende det samlede materiale til Ankenævnet på vegne af ansøgeren.

I alt 10 ansøgere ankede afslaget. Ankenævnet stadfæstede otte af disse afslag. I de sidste to ankede sager ændrede Ankenævnet afgørelsen, således at ansøgerne fik tilladelse til abort. Afslagene drejer sig alle om abort.

Sammenlagt fra de fem regioner modtog Ankenævnet i 2010 i alt 51 sager om svangerskabsafbrydelse.

54 afslag i alt blev anket. I otte tilfælde af disse ændrede Ankenævnet det meddelte afslag til en tilladelse.

Til sammenligning har landets samråd i alt i samme periode behandlet 945 sager om svangerskabsafbrydelse.

Der er med andre ord anket 54 af de i alt 945 sager, landets samråd har behandlet i 2010.

Sager sendt til rutinemæssigt gennemsyn

Ankenævnet har for hver region fastsat tre måneder, hvor regionen skal indsende samtlige sager, der er behandlet i det regionale samråd. For Region Syddanmark drejer det sig om månederne februar, maj og november.

Er der bemærkninger til sagerne, bliver det drøftet blandt samrådsmedlemmerne, så fremtidig praksis kan indrettes herefter.

4. Samrådets øvrige virksomhed

Som et led i udviklingen af arbejdet i samrådet har sekretariatet sat fokus på samarbejdet med relevante parter. Det har bla. betydet, at der siden regionsdannelsen

- Har været temamøder med de gynækologiske afdelinger på sygehusene samt praktiserende speciallæger i gynækologi
- Er dannet et netværk mellem samrådssekretariaterne i Danmark
- Er udarbejdet en række informationsmaterialer

Temamøder med sygehusene og praktiserende speciallæger i gynækologi

De foregående to år har samrådsmedlemmer og –sekretariat besøgt hovedparten af de gynækologiske afdelinger på de af regionens sygehuse, der foretager abortindgreb. På møderne har såvel samrådet som sygehuset fået bedre forståelse for hinandens arbejde i forbindelse med de sager, der forelægges samrådet.

I 2009 gennemførtes et lignende arrangement for interesserede praktiserende speciallæger i gynækologi. Oplevelsen er også i dette tilfælde positiv fra begge sider.

Samarbejde med de øvrige regioner i Danmark

Siden 2007 har der eksisteret et formaliseret netværk blandt samrådssekretariaterne i Danmark. Dette netværk mødes årligt og drøfter aktuelle problemstillinger samtidig med, der oftest er et temaoplæg. Dette netværk giver god sparring i hverdagen.

Informationsmateriale

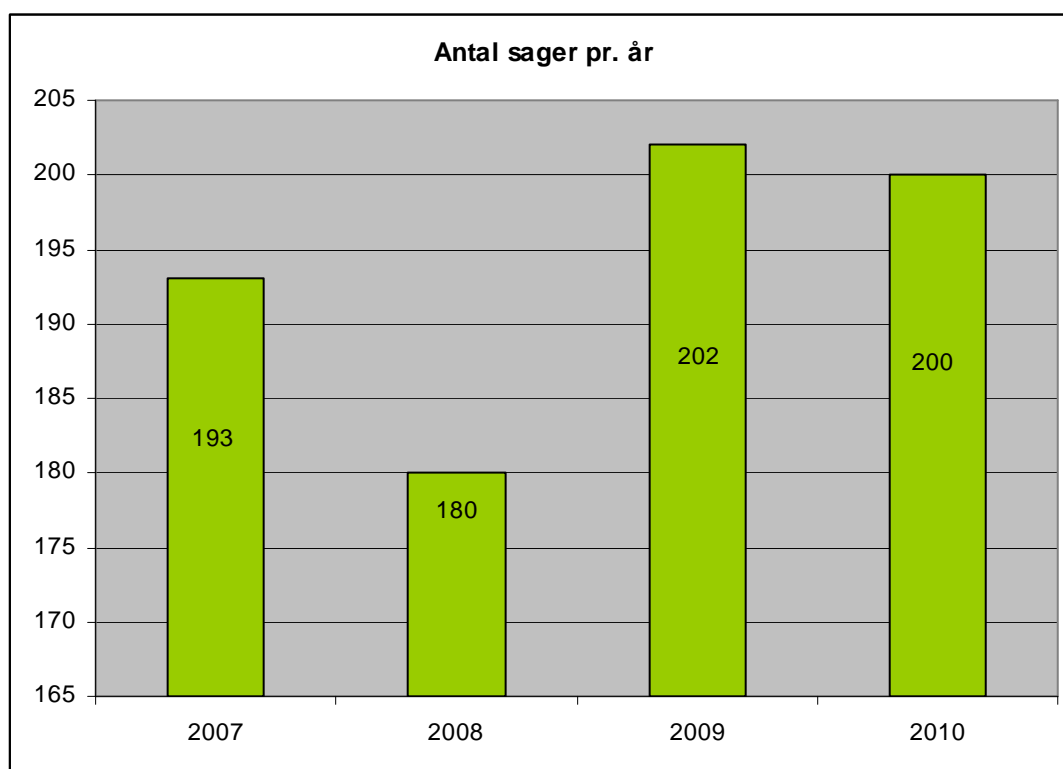
Fra sekretariatets side er der udarbejdet følgende informationsmateriale:

- "Samrådet for abort og sterilisation", som er en folder, der beskriver arbejdsgangen, fra en potentiel ansøger henvender sig på sygehuset, og indtil sagen er færdigbehandlet. Folderen er sendt til sygehusene, hvor den er blevet godt modtaget og siden er udleveret til nye medarbejdere.
- "Ansøgning om abort – hvis du er efter 12. graviditetsuge, eller hvis du er under 18 år". Denne folder er en patientrettet informationsfolder, som henvender sig til patienter, der kontakter sygehuset med et (eventuelt) ønske om abort. Folderen er tænkt som et supplement til den information, patienterne modtager på sygehuset.

Disse foldere suppleret med anden information kan findes på www.regionsyddanmark.dk under fanen "Sundhed". Herefter er der mulighed for at vælge, om det drejer sig om borgerrelateret information, eller om det er som fagperson, man har interesse i området.

5. Sammenfatning

Antallet af sager, der bliver forelagt "Samrådet for svangerskabsafbrydelse, fosterreduktion og sterilisation" i Region Syddanmark ligger stabilt omkring de 200 årligt.

Fordelingen af sager i 2010 i forhold til de enkelte paragraffer lever også op til forventningen. Således blev der i alt behandlet 182 sager efter § 94 med hovedvægten på stk. 1, nr. 3 (97 sager) og stk. 1, nr. 6 (71 sager). De øvrige fordeler sig med ni afgørelser truffet på baggrund af nr. 1, hvor resten er jævnt fordelt på stk. 1, nr. 2, 4 og 5.

De resterende sager fordeler sig med

- 3 sager om fosterreduktion
- 7 abortansøgninger fra unge piger under 18 år
- 8 sterilisationsansøgninger.

6. Nyttige links

Ankenævnets Årsrapport for 2010 kan læses på <http://www.sst.dk>

På www.retsinformation.dk findes det samlede lovgrundlag. Sidst i denne rapport findes afskrift af Sundhedslovens afsnit VII og VIII.

Se også:

- Bekendtgørelse nr. 1483 af 19-06-2005
- Cirkulære nr. 23 af 03-04-2006 om svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion
- Vejledning nr. 25 af 04-04-2006 om behandling af sager om svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion
- Bekendtgørelse nr. 14 af 10-01-2006 om sterilisation og kastration
- Cirkulære nr. 207 af 16-12-1998 om behandling af sager om sterilisation
- Vejledning nr. 208 af 16-12-1998 om behandling af sager om sterilisation.

Under "Sundhed" på www.regionsyddanmark.dk findes flere informationer under henholdsvis "Borger" og "Fagfolk".

Sundhedsstaben, internt ledelsessekretariat

Sekretariatet for abortsamrådet

September 2011

Sundhedsloven, afsnit VII og VIII

Lovbekendtgørelse nr 913 af 13. juli 2010

Afsnit VII: Svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion

Afsnit VIII: Sterilisation

Afsnit VII

Svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion

Kapitel 25

Betingelser for svangerskabsafbrydelse

§ 92. En kvinde kan uden tilladelse få sit svangerskab afbrudt, hvis indgrebet kan foretages inden udløbet af 12. svangerskabsuge og kvinden, efter at reglerne i § 100 er iagttaget, fastholder sit ønske om svangerskabsafbrydelse.

§ 93. Selv om 12. svangerskabsuge er udløbet, kan en kvinde uden særlig tilladelse få sit svangerskab afbrudt, hvis indgrebet er nødvendigt for at afværge fare for hendes liv eller for en alvorlig forringelse af hendes legemlige eller sjælelige helbred og denne fare er udelukkende eller ganske overvejende lægefagligt begrundet.

§ 94. Er 12. svangerskabsuge udløbet, kan en kvinde få tilladelse til svangerskabsafbrydelse, hvis

- 1) svangerskabet, fødslen eller omsorgen for barnet medfører fare for forringelse af kvindens helbred på grund af foreliggende eller truende legemlig eller sjælelig sygdom eller svækkelsestilstand eller som følge af hendes øvrige livsforhold,
- 2) graviditeten skyldes omstændigheder som nævnt i straffelovens § 210 eller §§ 216-224,
- 3) der er fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse,
- 4) kvinden på grund af legemlig eller sjælelig lidelse eller svag begavelse ikke formår at drage omsorg for barnet på forsvarlig måde,
- 5) kvinden på grund af ung alder eller umodenhed ikke for tiden formår at drage omsorg for barnet på forsvarlig måde eller
- 6) svangerskabet, fødslen eller omsorgen for barnet må antages at ville medføre en alvorlig belastning af kvinden, som ikke kan afværges på anden måde, således at det af hensyn til kvinden, til opretholdelsen af hjemmet eller omsorgen for familiens øvrige børn må anses for påkrævet, at svangerskabet afbrydes. Ved afgørelsen tages hensyn til kvindens alder, arbejdsbyrde og personlige forhold i øvrigt samt til familiens bolig-mæssige, økonomiske og helbredsmæssige forhold.

Stk. 2. Tilladelse til svangerskabsafbrydelse må kun gives, hvis de forhold, der begrundet ansøgningen herom, har en sådan vægt, at det findes berettiget at udsætte kvinden for den forøgede helbredsmæssige risiko, som indgrebet nu indebærer.

Stk. 3. Må fosteret antages at være levedygtigt, kan tilladelse til svangerskabsafbrydelse kun gives, såfremt de i stk. 1, nr. 3, nævnte omstændigheder med afgørende vægt taler for det.

Kapitel 26

Betingelser for fosterreduktion

§ 95. En kvinde, der er gravid med flere fostre, kan uden særlig tilladelse få reduceret antallet af fostre, hvis indgrebet kan foretages inden udløbet af 12. svangerskabsuge og væsentligt formindsker en risiko for, at kvinden spontant vil abortere alle fostre, at et eller flere fostre som følge af for tidlig fødsel ikke vil være levedygtige eller vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, at der vil opstå fare for kvindens liv, eller at kvindens legemlige eller sjælelige helbred vil blive væsentligt forringet.

Stk. 2. Er 12. svangerskabsuge udløbet, kan en kvinde i de i stk. 1 nævnte tilfælde få tilladelse til fosterreduktion, hvis der foreligger særlige omstændigheder.

Stk. 3. Uden for de i stk. 1 nævnte tilfælde kan en kvinde få tilladelse til at få reduceret antallet af fostre, hvis der er risiko for, at fosteret på grund af arvelige anlæg eller beskadigelse eller sygdom i fostertilstanden vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse.

Stk. 4. Må fosteret i de i stk. 2 og 3 nævnte tilfælde antages at være levedygtigt, kan tilladelse til fosterreduktion kun gives, hvis de i stk. 3 nævnte omstændigheder med afgørende vægt taler for det.

§ 96. Selv om 12. svangerskabsuge er udløbet, kan en kvinde uden tilladelse få reduceret antallet af fostre, hvis indgrebet er nødvendigt for at afværge fare for hendes liv eller for en alvorlig forringelse af hendes legemlige eller sjælelige helbred og denne fare udelukkende eller ganske overvejende er lægefagligt begrundet.

Kapitel 27

Samråd og ankenævn for svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion

§ 97. Indenrigs- og sundhedsministeren opretter for hver region et eller flere samråd, der afgør sager efter § 94, § 95, stk. 2 og 3, § 98, stk. 2, og § 99, stk. 2 og 3. Et samråd består af en medarbejder ved regionen med juridisk eller social uddannelse og to læger. Den ene læge skal være speciallæge i gynækologi og så vidt muligt ansat ved et stedligt sygehus, mens den anden skal være speciallæge i psykiatri eller have særlig socialmedicinsk indsigt.

Stk. 2. Et samråds afgørelse kan indbringes for et ankenævn, der tillige fører tilsyn med samrådenes virksomhed. Ankenævnet, der oprettes af indenrigs- og sundhedsministeren, består af en formand og et antal andre medlemmer. Formanden skal være dommer. I behandlingen af hver klagesag deltager mindst 3 medlemmer, herunder formanden eller et medlem, der opfylder betingelserne for at kunne være formand for nævnet. Af de 2 andre medlemmer skal den ene være speciallæge i gynækologi, mens den anden skal være speciallæge i psykiatri eller have særlig socialmedicinsk indsigt.

Stk. 3. Tilladelse kan kun gives, hvis der er enighed herom i samrådet eller ankenævnet.

Stk. 4. Samrådenes og ankenævnets medlemmer samt stedfortrædere beskikkes af indenrigs- og sundhedsministeren for indtil 4 år ad gangen.

Stk. 5. Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter forretningsordenen for samrådene og ankenævnet.

Kapitel 28

Fremgangsmåden

§ 98. Anmodning om svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion skal fremsættes af kvinden selv.

Stk. 2. Er kvinden på grund af sindssygdom, hæmmet psykisk udvikling, alvorligt svækket helbred eller af anden grund ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet, kan samrådet, når omstændighederne taler derfor, tillade svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion efter anmodning fra en særligt beskikket væрге. For beskikkelsen af denne væрге finder bestemmelsen i værgemålslovens § 50 tilsvarende anvendelse. Samrådets afgørelse kan indbringes for ankenævnet af kvinden eller værgen.

§ 99. Er kvinden under 18 år, og har hun ikke indgået ægteskab, skal forældremyndighedens indehaver samtykke i anmodningen.

Stk. 2. Samrådet kan, når omstændighederne taler derfor, tillade, at samtykke efter stk. 1 ikke indhentes. Samrådets afgørelse kan af kvinden indbringes for ankenævnet.

Stk. 3. Samrådet kan, når omstændighederne taler derfor, tillade svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion, selv om samtykke efter stk. 1 nægtes. Samrådets afgørelse kan indbringes for ankenævnet af kvinden eller forældremyndighedens indehaver.

§ 100. Anmodning om svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion fremsættes over for en læge eller over for et regionsråd.

Stk. 2. Fremsættes anmodningen over for en læge, skal denne gøre kvinden opmærksom på, at hun ved henvendelse til regionsrådet kan få vejledning om de foreliggende muligheder for støtte til gennemførelse af svangerskabet og for støtte efter barnets fødsel. Fremsættes anmodningen over for et regionsråd, skal kvinden, hvis hun ønsker det, vejledes som nævnt i 1. pkt.

Stk. 3. Kvinden skal af en læge vejledes om indgrebets beskaffenhed og direkte følger samt om den risiko, der må antages at være forbundet med indgrebet. Det samme gælder den, der skal fremsætte anmodning efter § 98, stk. 2, eller samtykke efter § 99, stk. 1.

Stk. 4. Skønner lægen, at betingelserne for svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion i § 92, § 93, § 95, stk. 1, eller § 96 ikke er opfyldt, skal lægen straks forelægge anmodningen med sin udtalelse for regionsrådet.

Stk. 5. Forud for og efter indgrebet skal kvinden tilbydes en støttesamtale. Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter de nærmere regler herom.

Stk. 6. Fremsættes der anmodning om svangerskabsafbrydelse begrundet i omstændigheder som nævnt i § 94, stk. 1, nr. 3, eller fosterreduktion begrundet i omstændigheder som nævnt i § 95, stk. 3, skal kvinden tilbydes oplysning om muligheden for supplerende oplysning og rådgivning hos relevante handicaporganisationer m.v.

§ 101. Svangerskabsafbrydelse efter udløbet af 12. svangerskabsuge og fosterreduktion må kun foretages af læger på regionale sygehuse.

§ 102. Læger, sygeplejersker, jordemødre, sygehjælpere og social- og sundhedsassistenter, for hvem det strider mod deres etiske eller religiøse opfattelse at foretage eller medvirke til svangerskabsafbrydelse eller fosterreduktion, skal efter anmodning fritages herfor. Tilsvarende gælder for personer, der er under uddannelse til et af de nævnte erhverv.

§ 103. Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter regler om anmodning om svangerskabsafbrydelse og fosterreduktion og om behandling af sager herom.

Afsnit VIII

Sterilisation og kastration

Kapitel 29

Anvendelsesområde

§ 104. Bestemmelserne i afsnit VIII anvendes på indgreb, hvorved kønskirtlerne fjernes, eller behandlinger, hvorved de varigt sættes ud af funktion (kastration), og på andre indgreb, der varigt ophæver forplantningsevnen (sterilisation).

Stk. 2. Indgreb og behandlinger for at helbrede legemlig sygdom omfattes ikke af reglerne i afsnit VIII.

Kapitel 30

Sterilisation

§ 105. Enhver, der er fyldt 25 år, kan uden tilladelse blive steriliseret.

Stk. 2. Dette gælder dog ikke personer, der er omfattet af bestemmelserne i § 110 og § 111.

§ 106. Selv om en kvinde er under 25 år, kan hun blive steriliseret uden særlig tilladelse, hvis det er nødvendigt at forebygge svangerskab for at afværge fare for hendes liv eller for alvorlig og varig forringelse af hendes legemlige eller sjælelige helbred og denne fare er udelukkende eller ganske overvejende lægefagligt begrundet.

Stk. 2. Hvis betingelserne i stk. 1 er opfyldt, og kvindens ægtefælle eller samlever er under 25 år, kan han i stedet få tilladelse til sterilisation, jf. dog § 107, stk. 3.

§ 107. Er betingelserne i § 105 eller § 106 ikke opfyldt, kan tilladelse til sterilisation gives, hvis

- 1) der på grund af arvelige anlæg hos ansøgeren eller dennes ægtefælle eller samlever er en sådan fare for, at eventuelle børn vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, at det må anses for ønskeligt at forebygge fødsler,
- 2) ansøgeren eller dennes ægtefælle eller samlever på grund af sindssygdom eller anden sjælelig lidelse, svag begavelse, grovere karakterafvigelser eller alvorlig legemlig lidelse er uegnet til at drage omsorg for børn på forsvarlig måde,
- 3) der af særlige grunde er betydelig fare for, at ansøgeren eller dennes ægtefælle eller samlever ikke kan gennemføre et fremtidigt svangerskab, eller at barnet ikke vil blive levedygtigt eller vil blive født med væsentlige beskadigelser eller
- 4) de forhold, hvorunder ansøgeren og dennes familie lever, gør det påkrævet at undgå barnefødsel. Ved afgørelsen tages hensyn til familiens helbredsmæssige, boligmæssige og økonomiske forhold samt antallet af hjemmевærende børn og til, om det må forventes, at flere børn vil medføre en væsentlig belastning af forholdene gennem forringelse af ansøgerens helbredstilstand, betydelig forøgelse af dennes arbejdsbyrde eller på anden måde.

Stk. 2. Ved afgørelsen af, om sterilisation kan tillades, skal der lægges særlig vægt på, om de forhold, der begrunder sterilisationen, kan antages at være af varig karakter, og om der er rimelig udsigt til, at forebyggelse af svangerskab kan opnås på anden måde.

Stk. 3. Sterilisation af personer under 18 år må ikke tillades, medmindre ganske særlige forhold taler derfor.

Kapitel 31

Samråd og ankenævn for sterilisation

§ 108. Sager efter § 106, stk. 2, og §§ 107, 110 og 111 afgøres af de samråd, der er oprettet i henhold til § 97.

Stk. 2. Et samråds afgørelse kan indbringes for det ankenævn, der er oprettet i henhold til § 97.

Stk. 3. Samrådet tiltrædes af en særlig beskikket dommer ved behandlingen af en ansøgning fra en person, der

- 1) er under 18 år,
- 2) er undergivet foranstaltninger i henhold til straffelovens §§ 68-70 eller
- 3) mod sin vilje er indlagt eller tilbageholdt på et regionalt sygehus i medfør af lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

Stk. 4. Tilladelse kan kun gives, hvis der er enighed herom i samrådet eller ankenævnet.

Stk. 5. Indenrigs- og sundhedsministeren beskikker dommere og stedfortrædere for disse efter stk. 3. Beskikkelsen gælder for 4 år ad gangen og kan omfatte flere samråd.

Kapitel 32

Fremgangsmåden

§ 109. Anmodning om sterilisation skal fremsættes af den, på hvem indgrebet skal foretages, jf. dog § 110.

§ 110. Er den, som har fremsat anmodning om sterilisation efter § 109 på grund af sindssygdom, hæmmet psykisk udvikling, alvorligt svækket helbred eller af anden grund varigt eller for længere tid ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet, kan samrådet efter anmodning fra en særligt beskikket værge tillade sterilisation, når omstændighederne taler derfor. For beskikkelsen af denne værge finder bestemmelsen i værgemålslovens § 50 tilsvarende anvendelse. Samrådets afgørelse kan indbringes for ankenævnet af den, på hvem indgrebet skal foretages, og af værgen.

§ 111. Er den, på hvem indgrebet skal foretages, en person under 18 år, der ikke har indgået ægteskab, er den pågældende sindssyg eller hæmmet psykisk udviklet, eller findes det i øvrigt på grund af ansøgerens sjælelige tilstand, herunder svag begavelse, betænkeligt, at denne på egen hånd anmoder om sterilisation, kan samrådet tillade sterilisation efter anmodning fra den pågældende og forældremyndighedens indehaver eller en særligt beskikket værge. For beskikkelsen af værgen finder bestemmelsen i værgemålslovens § 50 tilsvarende anvendelse. Samrådets afgørelse kan indbringes for ankenævnet af ansøgeren, forældremyndighedens indehaver og værgen.

§ 112. Anmodning om sterilisation fremsættes over for en læge eller over for et regionsråd.

Stk. 2. Hvis betingelserne i § 105 eller § 106, stk. 1, er opfyldt, uden at der foreligger omstændigheder som nævnt i § 110 eller § 111, henviser lægen eller regionsrådet den pågældende til sterilisationsbehandling. I modsat fald skal lægen forelægge anmodningen med sin udtalelse for regionsrådet.

§ 113. Den, på hvem indgrebet skal foretages, skal af en læge vejledes om indgrebets beskaffenhed og direkte følger og om den risiko, der må antages at være forbundet med indgrebet. Det samme gælder den, der skal fremsætte anmodning efter § 110 eller tiltræde anmodningen efter § 111.

§ 114. Indenrigs- og sundhedsministeren fastsætter regler om anmodning om sterilisation og om behandling af sager herom.